

Gallus Gyöngyi

A nemesgrafikai eljárások alkalmazása az illusztrálásban.

Sokszorosító eljárások. A nemesgrafikai sokszorosító eljárásokkal készült nyomatok jellegzetességei, a különböző technikák előnyei és korlátai az illusztráció készítésekor.

 NSZFI

Gallusz Gyöngyi

A nemesgrafikai eljárások alkalmazása az illusztrálásban.

Sokszorosító eljárások. A nemesgrafikai sokszorosító eljárásokkal készült nyomatok jellegzetességei, a különböző technikák előnyei és korlátai az illusztráció készítésekor.

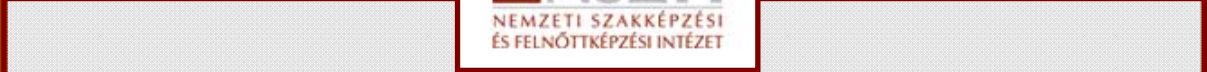
NSZFI

Gallusz Gyöngyi

A nemesgrafikai eljárások alkalmazása az illusztrálásban.

Sokszorosító eljárások. A nemesgrafikai sokszorosító eljárásokkal készült nyomatok jellegzetességei, a különböző technikák előnyei és korlátai az illusztráció készítésekor.

NSZFI

A követelménymodul megnevezése:
Grafikai illusztrálás

A követelménymodul megnevezése:
Grafikai illusztrálás

A követelménymodul száma: 1031-06 A tartalomelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-003-50

**A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ
ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK.
A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL
KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ
TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ
KÉSZÍTÉSEKOR.**

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Egy kortárs szerző megkeresi, hogy készítsen illusztrációkat készülő novelláskötete számára. Kérése, hogy az egyes novellákhoz, az írások hangulatának és tartalmának megfelelően, akár különböző, de mindenképpen valamilyen hagyományos sokszorosító technikát válasszon.

A feladat elkészítéséhez ismernie kell a sokszorosító grafika technikáit, ezek jellegzetességeit.

Tisztában kell lennie a különböző technikák előnyeivel, lehetőségeivel és a hátrányaival az illusztráció készítésében.

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

AZ ILLUSZTRÁCIÓKÉSZÍTÉS KÜLÖNBÖZŐ SOKSZOROSÍTÓ TECHNIKÁI

Az illusztrációkészítésben, hasonlóan a szabad (nem alkalmazott) grafikai tevékenységhez, számos technikai megoldást lehet választani. Ezeket két nagy csoportba sorolhatjuk aszerint, hogy a végeredmény hány példányban készíthető el. Beszélhetünk egyedi és sokszorosított technikákról. Jelen esetben a sokszorosító technikákat vesszük sorra.

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

Sokszorosító grafikának nevezzük azt az eljárást, amely során egy grafikai eszközzel előállított művet sokszorosítunk, így végeredményül több azonos minőségű példányt kapunk. A sokszorosítás során kiindulópont a nyomóforma, amelyről festéket viszünk át egy felületre.

A nyomóforma, a dúc

Nyomóformának (dúcnek) nevezzük azt a tárgyat, amelyen a grafikai módszerekkel létrehozott nyomóelemek festékezés után nyomot hagynak. Nyomóforma lehet bármilyen anyag, amely alkalmas arra, hogy felületének egyes részei festéket vegyenek fel, a többi terület ugyanakkor festékmentes maradjon (ezek a területek két nyomtatás között ne változzanak), és képes legyen a festéket a nyomathordozó felületére leadni. Nyomóformát tehát létre lehet hozni fából, kőből, papírból, műanyagból, fémekből, üvegből, stb., de nyomóforma lehet az emberi test is, vagy bármilyen természetben található élő vagy élettelen felület, ami a fenti feltételeknek eleget tesz, pl. kő, levél, madárláb, stb.

A grafikai nyomat

A nyomtatási folyamat eredményeként kapjuk a grafikai nyomatot. A grafikai nyomat a szitanyomat és ofszetnyomat kivételével minden eljárásnál a nyomóformán kialakított rajz tükörképét adja. Egy nyomófelületről több példány is készíthető, amelyek ugyanazt a formát tartalmazzák, minőségük és felületük azonban bizonyos határig eltérő, ezért minden nyomatot eredeti alkotásnak lehet tekinteni.

A sokszorosító grafika technikáinak csoportosítása

A sokszorosító grafikát többféle szempont szerint lehet csoportosítani.

Ezek a szempontok a következők:

A nyomóforma anyaga szerint: fa, fém, linóleum, kő, stb.

A nyomóelemek létrehozásának technikája szerint:

Mechanikai módszerrel létrehozott: karc, metszet, véset,

Kémiai eljárással létrehozott: maratott, fotokémiai úton létrehozott

A legelterjedtebb és legpontosabb szempont a nyomóelemek elhelyezkedése szerinti csoportosítás:

Magasnyomás

Mélynyomás

Síknyomás

Szitanyomás

1. A magasnyomás

A magasnyomás esetében a nyomóelemek a nyomóforma felületéből kiemelkednek, a festék a nyomóforma kiálló nyomóelemeiről kerül a nyomtatandó felületre. Ennél az eljárásnál mechanikus vagy kémiai eljárással a dúc felületéből azokat a részeket távolítjuk el, amelyek nem hagynak majd nyomot.

A magasnyomás fajtáit a dúc anyaga és megmunkálásának módszere szerint az alábbi lényegesebb csoportokra oszthatjuk:

- Kőmetszet
- Fametszet
- Réz- vagy más fém- (pl. ólom) metszet
- Linóleummetszet és linóleumvésés
- Különleges eljárások

A magasnyomás eljárásainak közös jellemzője, hogy a festék lapos felületként, nem kidomborodva tapad a papír felületére, a vonalak szélei élesek. A papír a nyomtatás következtében a vonalakkal megpréselődik, ezért a hátoldalán a nyomóelemek domborulatot hoznak létre.

– A kőmetszet

A követ évezredek óta használják nyomtatáshoz. A puha, sima kőfelületbe véséssel, kaparással, metszéssel alakítják ki a rajzot, ami a nyomtatás után negatív formában jelenik meg. A kő nehezen megmunkálható, bonyolult vele pozitív rajzot létrehozni, viszont alkalmas nagyon sok példányszám nyomtatására.

– A fametszet

A falapok metszése szintén régi technika. Kezdetben szövetek mintáinak kialakítására használták.

A fametszet lehet lap- és harántdúc. Lapdúcot a fatörzs száliránnyal párhuzamos, hosszanti felvágásával nyernek. Harántdúchoz a fát hosszirányra merőlegesen kisebb részekre darabolják, és ezeket a darabokat egymáshoz képest elforgatva összeenyvezik. A végeredmény egy sűrűbb, keményebb, a vetemedésnek jobban ellenálló faanyag.

A nyomóformákat a fa felületéből kimetszik különböző formájú, profilú fametsző kések és vésők segítségével. Az eszközöknek megfelelően vékonyabb és vastagabb, párhuzamos, hirtelen vastagodó, görbe vonalakat, vagy nagyobb felületeket lehet kialakítani a felületben.

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

A fametszet alkalmas vonalas, vagy nagyobb tónusfelületű (chiaroscuro technika) rajzok nagy példányszámú nyomtatására. A fadúc viszonylag merevebben megmunkálható, tónusgazdagsága behatároltabb. A fa anyagának szerkezete miatt nem alkalmas szabad, sűrű vonalhálózatok kialakítására.

1. ábra. Lucas Cranach: Melachton, lapdúc¹

2. ábra. Lucas Cranach: Melachton, részlet²

¹ <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/92/Cranach-Melanchthon.jpg> (2010-08-03)

² <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/92/Cranach-Melanchthon.jpg> (2010-08-03)

A lapdúc nyomóformái durvábbak, nagyobbak, mert metszésnél a fa száliránya behatárolja lehetőségeinket.

A harántdúc (xilográfia) alkalmas aprólékos, finom rendszerű vonalstruktúrák létrehozására, amellyel a finom tónushatások is érzékeltethetők.

3. ábra Dürer: Nagy Passió. Keresztrefeszítés³

³<http://images.google.com/hosted/life/f?q=d%C3%BCrer+crucifixion&prev=/images%3Fq%3Dd%25C3%25BCrer%2Bcrucifixion%26um%3D1%26hl%3Dhu%26client%3Dfirefox-a%26rls%3Dorg.mozilla:hu:official%26biw%3D984%26bih%3D492%26tbs%3Disch:1,isz:lt,isl:xtga1,1805&imgurl=27ab60a> (2010-08-22)

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

4. ábra. Gustave Doré: Don Quijote illusztráció⁴

5. ábra. Gustave Doré: Don Quijote illusztráció, harántdúc, részlet⁵

– A linóleummetszet

⁴ <http://www.animationarchive.org/pics/100bydore04-big.jpg> (2010-08-03)

⁵ <http://www.animationarchive.org/pics/100bydore04-big.jpg> (2010-08-03)

A linóleum összetétele (parafaliszt és lenolaj) miatt könnyebben megmunkálható a fánál. Ezt a technikát közel száz éve használják.

A negatív, nem nyomó felületeket linómetszők és linóvésők segítségével távolítjuk el.

A linóleummetszet alkalmas vonalas és foltszerű felületek visszaadására, nagyobb méretű nyomatok előállítására, erőteljes, expresszív felületek létrehozására. Főként irodalmi alkotások vagy mesék illusztrálására használható, szakillusztrálásra a felületek stilizálása és egységesítése miatt csak korlátozottan alkalmas.

6. ábra. Picasso: *Avant La Pique*, 1959⁶

A linóleum puha és szemcsés anyaga miatt a vonalak kevésbé éles határvonalúak, mint a fametszetek, kevesebb példányszám lenyomtatását teszik lehetővé. A vonalak kereszteződésénél, és a túl vékony vonalaknál az anyag könnyen kitöredezhetsé, ezért ez a technika nem teszi lehetővé a finom, részletező, árnyalt tónusokat visszaadó rajzok készítését.

⁶ <http://www.rsjohnsonfineart.com/25%20picasso%20bullfight%20rgb.jpg> (2010-07-30)

7. ábra. Picasso: "Vallauris 1956 Toros"

– A fémmetszet

Sokféle fém használható magasnyomáshoz. A fémmetszeteket a nyomóelemek létrehozásának technikája alapján osztjuk különféle csoportokra. Így létezik poncolásos technika, cinkográfia, ólom- és fémmetszet.

A **poncolás** különböző formájú bélyegzővasak felületbe kalapálásával készül. Ezek a mélyedések a nyomaton fehér felületként jelentkeznek, ezért fehér metszetnek is nevezik ezt az eljárást. Főként a XV. században használták, de illusztrálásnál dekoratív eljárásként ma is alkalmazható. Ha jól megválasztjuk a bélyegzővasak mintázatát, különleges hangulatot idézhetünk illusztrációinkban.

A **cinkográfia** esetében a kiemelkedő részeket maratással állítjuk elő. A nyomtatandó felületet fedőlakkal vagy terpentinen oldott aszfalttal, tollal vagy ecsettel rajzoljuk a lemezre, és ezzel védjük a savtól. Maratás után (vízzel hígított salétromsavban) domborműszerű, rézkarchoz vagy részmetszethez hasonló felületet kapunk. A nyomat – a fém szemcsészettsége miatt – a nagyobb felületeken egyenetlen. Krétarajzhoz hasonló hatás elérésére használható.

⁷ http://www.bukowskis.se/uploaded_images/0151/2019/5530305.jpg (2010-07-30)

Az **ólom- és fémmetszet** nem túl elterjedt technika a fém nehéz megmunkálása miatt. A negatív részeket, hasonlóan a fametszethez, itt is metszőkésekkel távolítjuk el. A fém keményebb anyaga miatt a vonalak élesebbek, mint a fametszetnél, de sokkal fáradtságosabb kivitelezésük; a mélynyomású rézmetszetnél viszont kevésbé aprólékos a rajzolata. Érdeemes ezt a technikát ismerni, mert jól használható abban az esetben, ha a mélyebben és a magasabban lévő részek kombinált nyomtatásával színes nyomatot szeretnénk készíteni.

- Különleges eljárások

A különleges eljárásokat felhasználhatjuk illusztrációkészítésnél az egyedi technikák vagy egyéb sokszorosító technikák kiegészítéseképpen, illetve önálló technikaként is. Izgalmas, eredeti, különleges felületeket alakíthatunk ki ezekkel az eljárásokkal, ha szabadabb illusztrációt akarunk készíteni.

A különleges eljárásoknál is a felületek kiemelkedő részeit használjuk.

A **montázs- vagy anyagnyomtatásnál** nem a felületből távolítjuk el a nem nyomtató részeket, hanem a felületre különféle faktúrájú (nem túl domború részekből álló), abból kiemelkedő anyagot (talált anyagok: textil, huzalok, csiszolópapírok, természeti tárgyak stb.; készített felületek: hegesztéssel, ragasztással, szögeléssel, stb.) rögzítünk. A példányszám attól függ, milyen tartós a rögzített anyag.

A **frottázstechnika** is lényegében magasnyomó eljárás, azzal a különbséggel, hogy nem a nyomóformát festékezzük, hanem a nyomóforma felületére helyezett anyagot (általában papír). A benedvesített és ezért képlékeny papírt a felületre kefével vagy tamponnal belenyomjuk, és miután leemeltük a tárgyról, a kiemelkedő részeket tamponnal vagy gumihengerrel befestékezzük.

Színes magasnyomást több dúc összenyomásával érhetünk el. Külön dúcokat, vagy dúctöredékeket készítünk a különböző színeknek megfelelően. Ezeket egymásra nyomtatjuk, miközben biztosítjuk a pontos illesztést. Színes fametszetet helyi színezéssel is lehet készíteni.

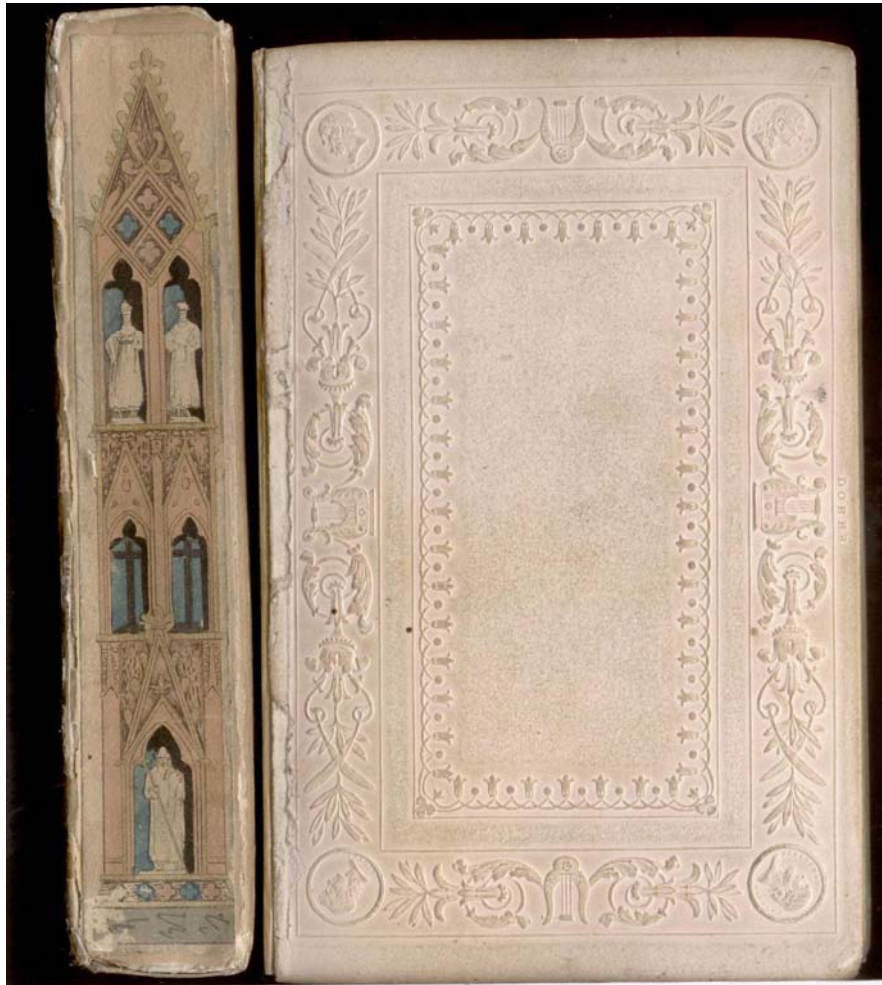
A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLATAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

8. ábra. Hiroshige Utagawa: A Fuji hegység nézetei⁸

Vaknyomás vagy dombornyomás minden egyébként magasnyomással lenyomtatható nyomóformáról elvégezhető festék nélkül. Ekkor a festékezetlen lemezről nagyobb nyomás segítségével domborműszerű felületet kapunk.

⁸http://www.google.hu/imgres?imgurl=http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/23/23_-_The_Sea_off_Satta.jpg&imgrefurl=http://commons.wikimedia.org/wiki/File:23_-_The_Sea_off_Satta.jpg&usg=__1uoq-K0vNtHvuDE0MbXlzyYI0FI=&h=5581&w=3704&sz=5629&hl=hu&start=0
(2010-08-24)

9. ábra. Dombonyomás⁹

2. A mélynyomás

Mélynyomásnak nevezünk minden olyan nyomtatási eljárást, amely során a festék a dúc mélyedéseiből kerül a nyomtatott felületre. A papír a mélyedésekbe benyomódva veszi fel a festéket. A magasnyomással ellentétben ez a technika európai találmány. Ennél az eljárásnál mechanikus vagy kémiai eljárással a dúc felületébe hozzuk létre azokat a nyomóelemeket, amelyek felveszik a festéket.

A mélynyomás fajtáit a dúc megmunkálásának módszere szerint két nagy csoportra, azon belül pedig az alábbi technikákra oszthatjuk:

- **Mechanikus eljárások**

⁹ <http://blogs.princeton.edu/rarebooks/1825-c.jpg> (2010-09-01)

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

1. Rézmetszet
2. Acélmetszet
3. Hidegtű
4. Borzolás (mezzotinto)
5. Pontozós és poncolt metszet
6. Krétamodorú metszet

– **Maratott eljárások**

1. Rézkarc
2. Lágypalap (verniss mou)
3. Krétamodorú karc
4. Akvatinta (aquatinta)
5. Repesztés (reservage)

A magasnyomás eljárásainak közös jellemzője, hogy a festék enyhén kidomborodik a papír felületéből, a vonalak szélei élesek. A papír a nyomtatás következtében bepréselődik a vonalakba, ezért a nyomóelemek körül kiemelkedő perem jön létre. Alapanyaga többnyire a fém (vörös- vagy sárgaréz, acél, vas, alumínium), de használhatunk pl. műanyag vagy plexi lapot is.

MECHANIKUS ELJÁRÁSOK

A mechanikus eljárások során a lemez felületét valamilyen erős eszközzel közvetlenül megsértve jön létre a nyomóforma. Aszerint, hogy milyen eszközöket használunk, osztjuk fel ezt a módszert különböző technikákra.

1. Rézmetszet

A rézmetszethez általában vörösréz használunk, mert ez valamivel könnyebben metszhető a sárgarézénél. A metszést különböző profilú, acélból készült metszőkéssel végezzük. Mivel fém kemény anyag, a metszés az egyik legnehezebb grafikai eljárás. Javításra csekély a lehetőség, ezért biztos rajztudásra, a metszőkés tökéletes kezelésére van szükség.

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ
ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK
JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLATAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ
KÉSZÍTÉSEKOR.

10. ábra. Martin Schongauer: Szent Antal megkísértése, rézmetszet¹⁰

11. ábra. Martin Schongauer: Szent Antal megkísértése, részlet, rézmetszet¹¹

¹⁰ http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Schongauer,_Martin_-_St_Antonius_-_hi_res.jpg (2010-08-01)

¹¹ http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Schongauer,_Martin_-_St_Antonius_-_hi_res.jpg (2010-08-01)

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

12. ábra. Dürer: Tékozló fiú¹²

2. Acélmetszet

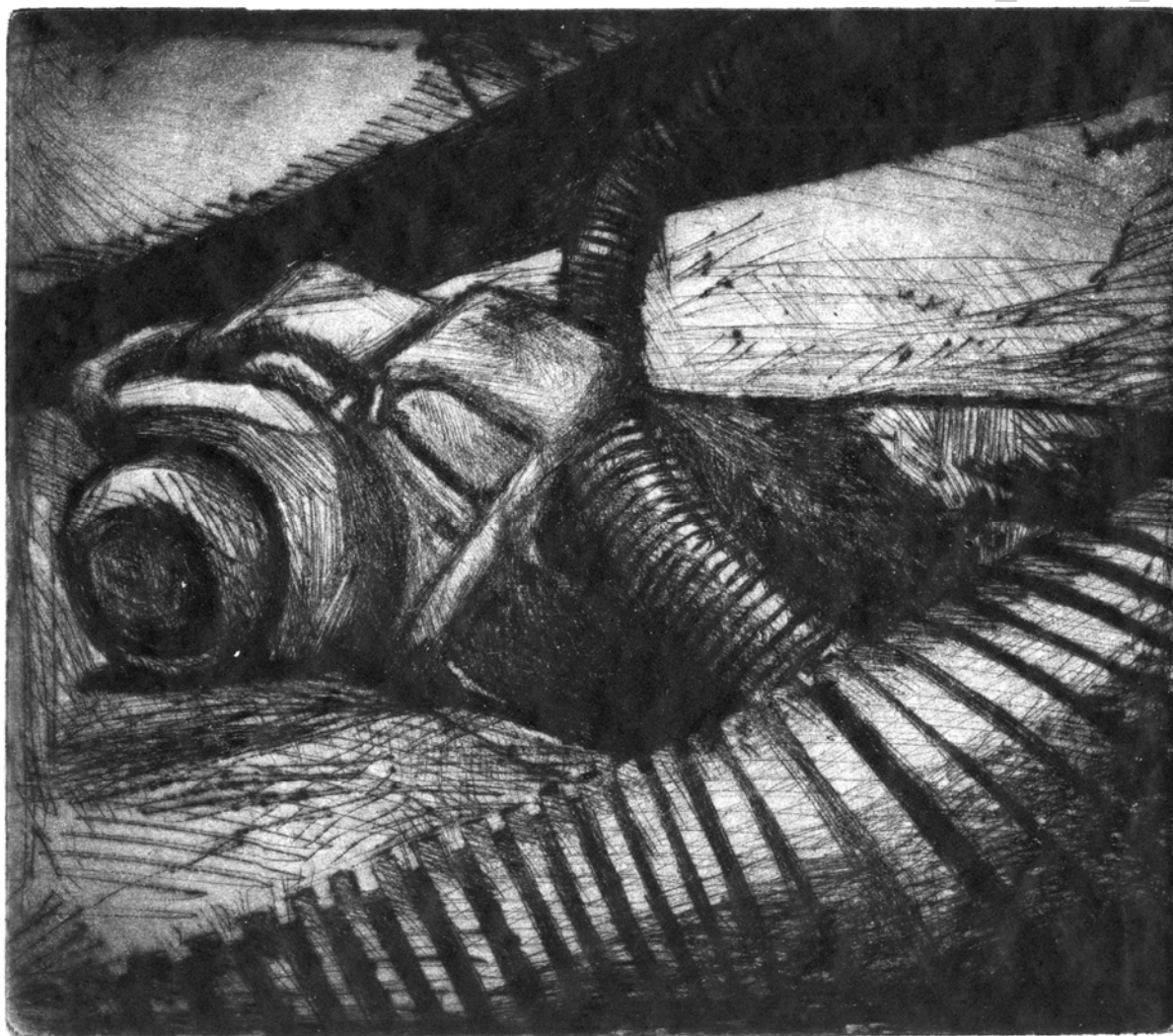
Az acélmetszet a rézmetszettől csak alapanyagában tér el, mégis egy kissé másfajta hatás érhető el vele, mint a rézmetszettel. Az acél, keményebb anyag, ezért nehezebben metszhető, mint a rézmetszet, viszont szinte korlátlan példányszámban nyomtatható. Vonalai élesebbek, finomabbak, de vonalstruktúrája, stílusa merevebb, hidegebb, mint a rézmetszeté.

Mindkét metszési eljárás szabályos vonalvezetésű, aprólékos, pontos, finom tónusárnyalatú grafikák készítésére alkalmas. A vésőhasználatból következik, hogy szabad, lendületes, festői hatást nem lehet vele elérni. Nagy példányszámban nyomtatható. Legalkalmasabb szakillusztrációk készítéséhez, épp ezért sokáig használták a könyvnyomtatásban.

3. Hidegtű

¹² http://www.backtoclassics.com/gallery/albrechtdurer/the_prodigal_son/ (2010-08-25)

A hidegtű eljárásánál a fém felületét acéltűvel sértik meg, karcolással. A mélyedések a metszethez képest könnyebben létrehozhatók, de sekélyebbek, épp ezért kisebb példányszámban nyomtathatók. A bekarcolás következtében a vonalak széleinél sorja keletkezik, amelybe ugyanúgy beletapad a festék, mint a mélyedésekbe, így a hidegtű nyomtatott vonalainak széle elmosódott, puha, lágy hatású. A karcolás könnyedségéből következik, hogy hidegtűvel vázlatos, szabad vonalvezetésű, lendületes illusztrációkat tudunk létrehozni.

13. ábra. Hidegtű¹³

4. Borzolás (mezzotinto)

¹³ Jaschik Álmos Művészeti Szakképző Iskola archívuma

A borzolásos technika első lépése a lemez felületének himbavassal történő felborzolása, amelynek következtében a felület egységesen érdessé válik, és az eszköz által kiszakított sorjákba mindenhol beletapadhat a festék. Második lépésként alakítjuk ki a világos felületeket. Ehhez a fémsorjákat el kell távolítani, vagy valamennyire vissza kell nyomni a felületre, aszerint, milyen tónust akarunk elérni. A fémsorják eltávolításához acél kaparókést, a tónusok halványításához simítóvasat használunk. Végeredményül festői, lágy tónusátmenetekkel rendelkező, bársonyos felületet kapunk. A mezzotinto is gyorsan veszít tónusértékeiből a nyomtatás során, ezért erről sem lehet túl sok példányt nyomtatni.

14. ábra. Csendélet. Mezzotinto¹⁴

¹⁴ Jaschik Álmos Művészeti Szakképző Iskola archívuma

15. ábra. Koji Ikuta: N° 16/2010 Daruma chouette¹⁵

5. Pontozásos és poncolt metszet

A pontozás elég hosszadalmas eljárás, ezért ritkán alkalmazzák. Pontozókalapács vagy acéltű segítségével a lemez felületét apró pontokkal sértjük meg. A pontok sűrítésével és ritkításával, az ütés erősségével hozzuk létre a rajz tónusértékeit. Hatása a borzolóshoz hasonló, de egy kissé merevebb, kevésbé festői. Több dűcot használva remekül alkalmazható színes nyomatok kivitelezéséhez, mert az apró pontokból álló nyomatok nagyon jó össznyomatot eredményeznek (pl. színes szakillusztráció).

A poncolt metszet ugyanolyan eszközökkel készül, mint a magasnyomású változata. Csak a nyomtatás módjában van eltérés, ebben az esetben a mélyedések pozitív nyomot hagynak, mert ezekből kerül a festék a papírra. Hasonló hatások érhetők el vele, mint a magasnyomású poncolással.

6. Krétamodorú metszetek

Krétamodorú metszetekhez háromféle eszközféléseget használnak: a rulettet, a mulettet (görgők) és a mattoirt (puhító). Mindhárom eszközfélén különböző mintázatot hagyó érdes felület van kialakítva, amelyek a lemez felületét megsértik. Hatásukra a felületen ceruza vagy krétarajzhoz hasonló tónusokat kapunk. Árnyalt, tónusos, szabad, a hidegtűhöz hasonlóan bársonyos felületek kialakítására alkalmas, mivel ennél a technikánál is sorja keletkezik. Éppen ezért viszonylag gyorsan elhalványul az eredeti hatás.

MARATOTT ELJÁRÁSOK

¹⁵ http://2.bp.blogspot.com/_FCSJHBNuJIQ/TCXS1aFdL8I/AAAAAAAAAAsI/myZoNjo-Yu4/s1600/opus+16.JPG (2010-08-01)

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

Az összes maratott technikánál a vonalakat, tónusokat nem mechanikus úton, hanem maratófolyadék segítségével mélyítjük a lemez felületébe. Ezért ezt az eljárást szemben a mechanikus eljárás szárazon történő kialakításával, nedves eljárásnak is lehet nevezni.

A maratáshoz nagyon sokféleképpen alakíthatjuk ki a rajz elemeit, ezért ez a technika tekinthető a legsokoldalúbb, legkifejezőbb sokszorosító eljárásnak.

A maratott eljárásokat aszerint csoportosítjuk, hogy milyen módszerrel hozunk létre a lemezen maratásra alkalmas, és a savtól megvédett felületeket.

1. Rézkarc

A rézkarc esetében a lemezt védő alapozóréteget vékony tűvel sértjük meg, ezáltal szabad utat engedünk a sav számára. A sav a megkarcolt vonalakat fogja kimarni. Ellentétben a metszéssel, nem kell erőt kifejteni a vonalak létrehozásánál, nem kell figyelni a metszőkés használatának korlátaira, ezért sokkal szabadabb, könnyedebb, változatos vonalstruktúrákat alakíthatunk ki. Ezzel a technikával szabad, irodalmi, de szakillusztrációkat ugyanúgy készíthetünk. Mivel a vonalak mélyebbek a hidegtű vonalainál, ezért viszonylag sok példányszámot nyomtathatunk a dúcról.

16. ábra. Hód¹⁶

A tónusokat egyrészt a vonalak vastagságával és sűrítésével, másrészt a maratás idejével tudjuk befolyásolni. A vonalak sűrítésénél vigyázzunk arra, hogy a túl sűrű vonalak egybemaródhatnak, így egy nagyobb mélyedés jön létre, amely nyomtatásnál szürke felületként, ún. vakfoltként jelentkezik.

¹⁶ Jaschik Álmos Művészeti Szakképző Iskola archívuma

17. ábra. Picasso: Szegényes teríték¹⁷

2. Lágyalap (verniss mou)

A lágyalap arról kapta nevét, hogy a rézkarctechikával ellentétben egy sérülékenyebb, több faggyút tartalmaz, mint a kemény alap. Ezt a sérülékenységet használjuk fel a rajz előállításakor. A lealapozott lemezre valamilyen finom struktúrájú anyagot, vagy vékonyabb papírt helyezünk, ezt rögzítjük, és erre különböző keménységű és hegyességű ceruzával megrajzoljuk illusztrációnkat. Ahogy ceruzánkat rányomjuk a papírra, az beletapad az alapba, és leszedi az alapozást. Ezeken a helyeken a felületre fektetett anyag struktúrája is érvényesül. Ezt a tulajdonságát kísérletezésre is felhasználhatjuk úgy, hogy különféle textúrájú anyagokat nyomunk a lemezre. Ezzel a frottázshoz hasonló hatást is produkálhatunk.

A sav a szabaddá vált, a lemezre helyezett anyag struktúráinak megfelelő kis szemcséket fogja megmarni. Nyomatunk így ceruza- vagy krétarajzhoz lesz hasonló. Festői szakillusztrációkhoz, vagy szabad illusztrációkhoz alkalmazhatjuk.

A lágyalap maratásánál az alap sérülékenysége miatt nem szabad túl erős savval, vagy túl sokáig maratni, mert könnyen lemaródhat az alap. A maratott felületek nem túl mélyek, ezért túl sok példányszámot nem lehet belőle nyomtatni.

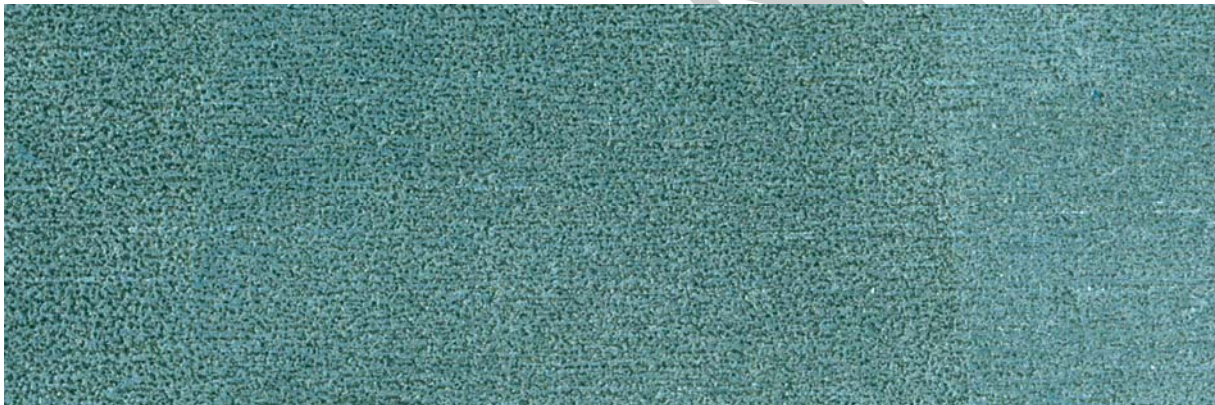
3. Krétamodorú karc

¹⁷ <http://denisbloch.com/pics/picassorepasfrugal.jpg> (2010-07-30)

A krétamodorú karc eszközeiben és hatásában hasonlít a krétamodorú metszethez. A különbség az, hogy nem kell az eszközöket rányomni a lemez felületére, mert elegendő, ha az alapozóréteget sértjük meg. Ezért szabadabb, árnyaltabb, lágyabb tónusokat tudunk elérni, a nyomtatás nagyobb példányszámban lehetséges, mert az eljárásnál nem keletkezik sorja, ami a nyomtatás során lelapulhatna. Épp emiatt a nyomat kontrasztosabb, a festéknyomok élesebb, szabályosabb körvonalúak.

4. Akvatinta (aquatinta)

Az egyik leggyakrabban használt eljárás az akvatinta, amely lágy foltszerű tónusok létrehozására alkalmas. A technika lényege, hogy a lemez felületét szemcsés anyaggal vonjuk be, amelyek megvédik a lemezt a savtól, a közöttük lévő apró területek viszont megmaródnak. Ebből az apró pontokból álló szemcserácsból jön létre a tónusfelület. A tónusok mélységét a szemcsék méretével, a maratás erősségével és idejével tudjuk befolyásolni.

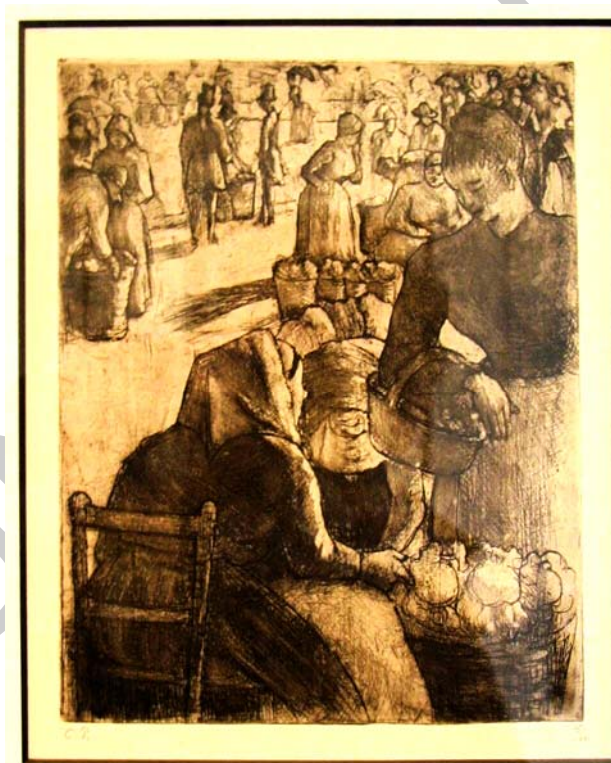
18. ábra. Akvatinta maratási mintalemez

Mivel a szemcsék főleg a halvány tónusoknál nem maródnak mélyre, ezért egy bizonyos példányszám után nyomatunk halványulhat. Ezt a technika jól kombinálható a rézkarccal és a krétamodorú karral.

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

19. ábra. Francisco Goya: A háború borzalmai sorozatból¹⁸

20. ábra. Pissarro: Zöldségpiac Pontoise-ban, rézkarc, aquatinta¹⁹

¹⁸http://www.google.hu/imgres?imgurl=http://www.lib-art.com/imgpainting/0/8/11380-what-courage-francisco-de-goya-y-lucientes.jpg&imgrefurl=http://www.lib-art.com/imgpainting/0/8/&usg=__pkiDZgBr1OFup4vJr-Nw68BRy10=&h=770&w=1032&sz=171&hl=hu&start=146&zoom=1&tbni (2010-08-24)

¹⁹ <http://www.van-gogh.fr/camille-pissarro-eaux-fortes.php> (2010-08-01)

5. Repesztés (reservage)

A repesztéses technikánál a lemez egyes felületein megakadályozzuk, hogy az alapozóréteg a felületre rögzülhessen. Ezt elérhetjük cukorral és gumiarábikummal összekevert tintával vagy megfelelően hígított temperával. Az anyagot tollal vagy ecsettel rajzoljuk rá a felületre. Miután megszáradt, terpentiben oldott alapozóval bevonjuk. Az alapozott lemezről hideg víz alatt lereped a ráfestett rajz, ezt vattacsomóval vagy puha ecsettel is elősegíthetjük.

Az így kapott felületek között lehetnek szélesebb vonalak, vagy nagyobb foltok, ezért a lemezt akvatintázás után maratjuk.

Ezzel az eljárással akvarellszerű, festői, laza vonalvezetésű illusztrációkat készíthetünk.

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

21. ábra. Borosüveg, foltmaratás²⁰

Színes mélynyomást készíthetünk egyetlen lemez helyi festékezésével, vagy több, ugyanolyan méretű lemezről (minden szín külön lemez). Ebben az esetben ügyelnünk kell a pontos illesztésre.

²⁰ Jáschik Álmós Művészeti Szakképző Iskola archívuma

22. ábra. Falusi utcarészlet, színes mélynyomás²¹

3. A síknyomás

A síknyomás elnevezés abból ered, hogy ennél a technikánál a nyomóforma nyomóelemei egy síkban helyezkednek el a felület nem nyomó elemeivel. A festékfelvevő képesség nem mechanikai, hanem kémiai elven működik. Azon az elven alapszik, hogy a víz és a zsír taszítja egymást. A felület egyes részei vizet vesznek fel, így ezeken nem tapad meg a zsíros festék.

A síknyomást a nyomóforma anyaga szerint a következő csoportokra oszthatjuk:

- Litográfia
- Algráfia
- Ofszetnyomás

LITOGRAFIA

²¹ Jaschik Álmos Művészeti Szakképző Iskola archívuma

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

Litográfiának (kőrajznak) nevezzük a speciális litográf kőről készített nyomatokat.

A litográfia alkalmas leginkább a kézzel készült szabad rajz jellegzetességeinek visszaadására, mivel egyrészt a kő rajzolás során nem fejt ki ellenállást, másrészt nagyon sokféle kifejezőeszköz használható ennél a technikánál. Könnyű rajzunkat javítani, fejleszteni, ráadásul színes nyomatok, reprodukciók készítéséhez szinte a legalkalmasabb technika.

A litográf nyomaton a festék nem domborodik ki a papír felületéből, mint a mélynyomásnál, és maga a nyomat sem hagy domborulatot, mint a magasnyomásnál.

A litográf kőről sok jó minőségű példány nyomható, alkalmas nagyobb, plakátméretű grafika sokszorosítására is.

A litográfia hátránya nagy helyigénye és a nehezen mozgatható súlyos nyomóforma. Mivel többnyire kémiai eljárással alakítjuk ki a nyomóelemeket, ezért nagy szaktudást és gyakorlatot igényel a kő megrajzolása és kezelése.

A litográfiát aszerint, hogy milyen eszközt, milyen anyagot és milyen módszert használunk, az alábbi főbb technikákra oszthatjuk:

- Krétalitográfia
- Toll-litográfia
- Tustechnikák
- Kaparásos technika (mezzolitográfia)
- Fotolitográfia

A litográfiai eljárások nagyon sokban hasonlítanak a különböző egyedi technikákhoz.

1. Krétalitográfia

A krétalitográfiához zsíros összetételű litográf krétát használunk, amely lehet puhább és keményebb. A kréta finom szemcsézettsége folytán végeredményül a pitt- vagy zsírkrétához, illetve a szénrajzhoz hasonló felületet kapunk. A negatív felületeket ugyanúgy, mint az egyedi rajznál, vagy kihagyással, vagy visszaszedéssel alakítjuk ki. A kréta javításához habkővet vagy kaparóvasat használunk, amely segítségével eltávolítjuk a felületről az anyagot.

A kőre puha ceruzával is rajzolhatunk, ha finomabb szemcsézettségű rajzot szeretnénk kapni, de ez sokkal érzékenyebb és kiszámíthatatlanabb eljárás.

23. ábra. Mózes, krétalitográfia²²

2. Toll-litográfia

A toll-litográfiát zsíros litográf tusba mártott tollal készítjük. Hatása a tollrajz hatását idézi. Vonalas, biztonságos végeredményt adó nyomatot kapunk ezzel a módszerrel. A tónusokat a vonalak sűrítésével és vastagításával erősíthetjük.

3. Tustechnikák

²² Jaschik Álmos Művészeti Szakképző Iskola archívuma

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

A tus sokféle egyéb eszközzel is rávihetjük a kő felületére.

Ecsettel festve kalligráfiaszerű, könnyed, szabad rajzot kapunk.

Közvetlenül a kövön, a tus szappanos vízzel való hígításával lavírozhatunk is, így tónusátmeneteket festhetünk, így vízfestményhez hasonló felületet tudunk így kialakítani.

A tus fröcsköléssel használva szemcsés, az akvatintához és a szórópisztollyal készített egyedi technikához hasonló nyomtatás jön létre. Azokat a részeket, amelyeket fehéren vagy világosabban akarunk hagyni, gumiarábikummal kifedjük. A tónusokat szabálytalan apró szemcsékből álló felületek alkotják.

24. ábra. Miró: Szobrok²³

²³

http://www.google.hu/imgres?imgurl=http://www.jdsmithfineart.com/sitebuildercontent/sitebuilderpictures/Miro_Sculptures_CU01s.jpg&imgrefurl=http://www.jdsmithfineart.com/miro_sculptures_main.html&usg=__H_wdsIPxi-uxT_UF1dviVAQpIJ4=&h=1094&w=1854&sz=157&hl=hu&st (2010-08-25)

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ
ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK
JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ
KÉSZÍTÉSEKOR.

25. ábra. Marc Chagall: *Falu éjszaka*²⁴

²⁴ <http://www.artintheafternoon.net/chagall1.jpg> (2010-08-25)

4. Kaparásos technika (mezzolitográfia)

A kaparásos technika elve és végeredménye hasonló a mezzotinto eljárásához. A munkafolyamat itt is két részből áll. Első menetben a kő egész felületét terpentines szíriai aszfalttal, vagy litográf tussal víztaszítóvá kell tenni, hogy teljes felülete felvegye majd a festéket. Száradás után a világos részeket kaparóvassal vagy egy tompább karctűvel halványítjuk, vagy eltávolítjuk. Festői, puha, lágy tónusátmeneteket alakíthatunk ki, az egészen fekete felülettől a világító éles fehérig.

5. Fotolitográfia

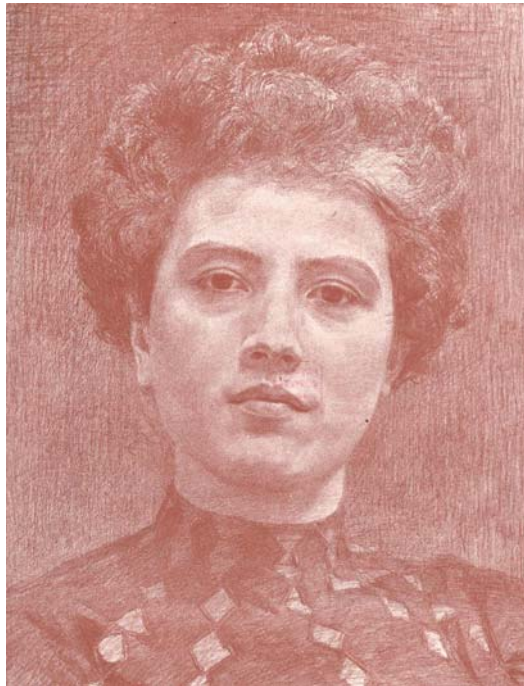
A fényképezési technika feltalálásával lehetővé vált fényérzékeny anyagok használata a litográfiában is. A követ fényérzékeny anyaggal vonjuk be, erre exponáljuk a használni kívánt negatívot. Ezt az eljárást művészi nyomatok kivitelezésében vagy a végső illusztráció részeként hozzárajzolással, vagy a fotóból egyes részeket eltávolítva, annak átalakításával, vagy a fotórészletek kombinálásával, variálásával használjuk.

Több kódúc használatával készíthetünk tónusos és színes litográfiát is. Tónusos nyomtatásban minden tónusfokozatot, színes nyomtatónál pedig minden színt külön dúcra nyomtatunk.

ALGRÁFIA

Az algráfia alumíniumlemezzel készített – módszerét és hatását tekintve a litográfiához nagyon hasonló – nyomtatás.

Sokkal könnyebben vele bánni, de az anyag sajátosságai miatt az algráfia kissé keményebb és durvább rajzolatú a litográfiánál, és a rajzot nem lehet kaparással javítani.

26. ábra. Paczka Kornélia: Paczka Margit arcképe, algráfia²⁵

OFSZETNYOMÁS

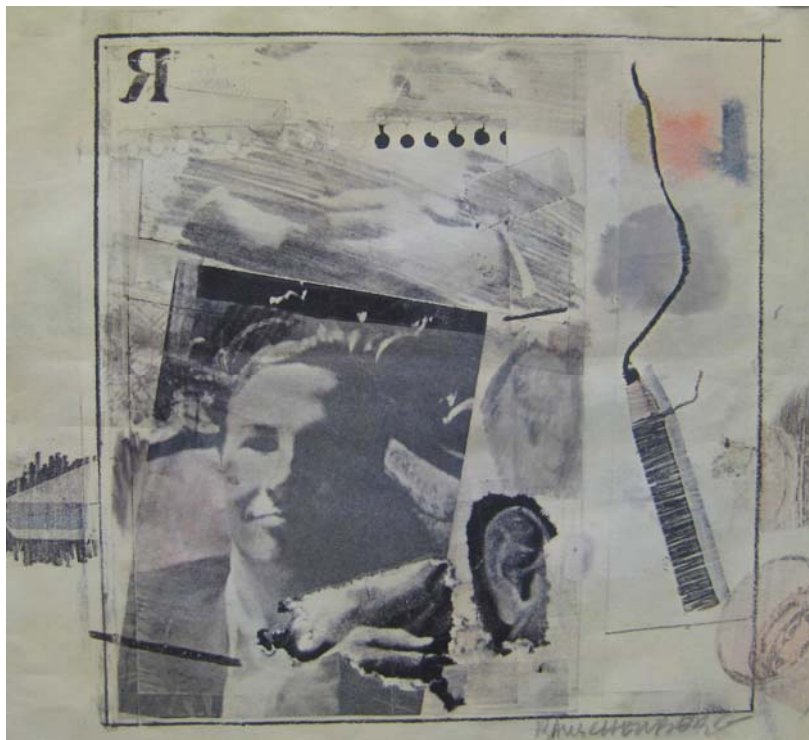
A művészi ofszetnyomatot horganylemezről készítik. A rajzot közvetlenül a lemez felületére rajzoljuk, nagyon hasonlóan a litográfiához.

A nyomtatás menete abban különbözik a litográfiától, hogy a nyomtatás nem közvetlenül a lemezről történik. Egy gumihenger a festéket először leveszi a lemez felületéről, majd átnyomja a papírra.

Az ofszeteljárásnál a rajz nehezebben javítható, kaparással nem távolítható el.

²⁵ <http://www.mke.hu/lyka/07/e7p023.jpg> (2010-08-30)

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

27. ábra. Robert Rauschenberg ofszetnyomata²⁶

4. Szitanyomás

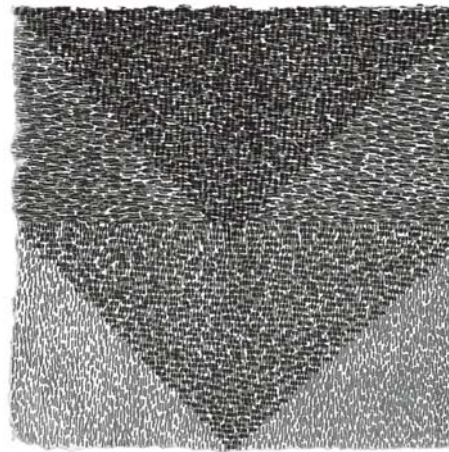
A szitanyomás egy speciális sablonkészítő eljárás.

A sablont szitaszöveten hozzuk létre. A szitaszövet bizonyos területei átengedik a festéket, a többi területen viszont valamilyen anyag kitölti a szövet hézagait. Akkor tekintünk egy szitanyomtatást művészi és nem ipari nyomtatásnak, ha a sablont maga a művész készíti, és korlátozott példányszámú, a művész által aláírt nyomtatás készül egy sablonról. Az ipari szitanyomtatást filmnyomtatásnak (silk screen printing), a művészt szerigráfiának (kezdetben selyemből készítették a szitaszövetet, sericum latinul selymet jelent) nevezik.

A szitanyomtatás olcsó, egyszerű, könnyen javítható eljárás, nagy a variációs lehetősége, sok példány nyomtatását teszi lehetővé, nagyméretű és színes felületek nyomtatására is alkalmas. Minden olyan anyagra nyomtatható, amelynek felületei nem túl egyenetlenek, tehát nemcsak papírra, hanem pl. üvegre, műanyagra, fémre, fára, textilre, stb.

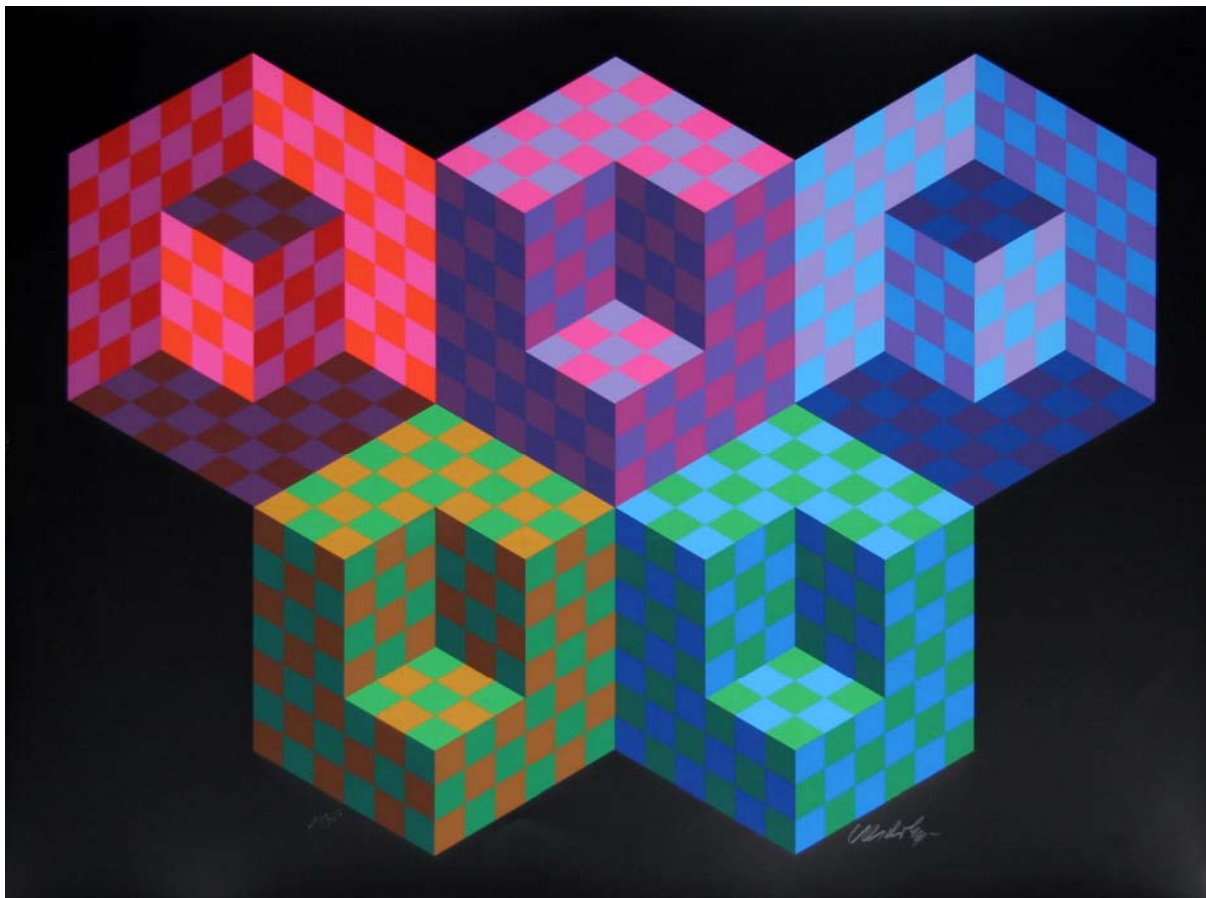
²⁶http://www.google.hu/imgres?imgurl=http://www.matthewsgalleries.com/Images/AuctionJune2010/8061rauschenberg.jpg&imgrefurl=http://www.matthewsgalleries.com/June2010AuctionGallery_p8.htm&usg=__3FIZZ9YQwZ_IUq0GHS03SkOBf88=&h=1051&w=1157&sz=231&hl=hu&start=3&zoom (2010-08-25)

A szitanyomaton a festék alig emelkedik ki a nyomtatás felületéből, nyomtatáskor a papír felülete se nyomódik be sehol, így meglehetősen síkszerű a hatása, ha egységes felületeket nyomtatunk. De lehetőségünk van domborodó festékkel nyomtatni, vagy egy felületet sokszoros nyomtatással kiemelkedővé tenni. A szitanyomat arra is használható, hogy sötét felületre világossal nyomtassunk. Áttetsző festéket használva, nagyon szép színkeverést, a tónusok fokozatos erősödését érhetjük el.

28. ábra. A szerző szitanyomata

A szitanyomat csak korlátozottan alkalmas egész apró pontokból, raszterekből álló felületek kivitelezésére, de nagy, egybefüggő, vagy éles, szabályos vonalak nyomtatására kiváló technika.

29. ábra. Victor Vasarely: Hexa 5²⁷

A szitanyomat előnye még az, hogy rajzunk egyenes állású marad a nyomtatás után.

A sablon készítéséhez sokféle technikát lehet használni. A szitanyomtatást a sablonkészítés módja szerint a következő csoportokra osztjuk:

- Közvetlen sablonkészítés
- Közvetett sablonkészítés

KÖZVETLEN SABLONKÉSZÍTÉS

Ebben az esetben közvetlenül a szitaszöveten hozzuk létre a sablont. A felületet különféle módszerekkel tehetjük a festék átjárhatatlanná.

1. Kifedéses technika

²⁷ http://www.icollector.com/images/1164/14662/14662_0538_1_lg.jpg (2010-08-30)

A szitaszövet kifestésére zselatinoldatot használunk. Ezzel a módszerrel pozitív és negatív hatást is elérhetünk.

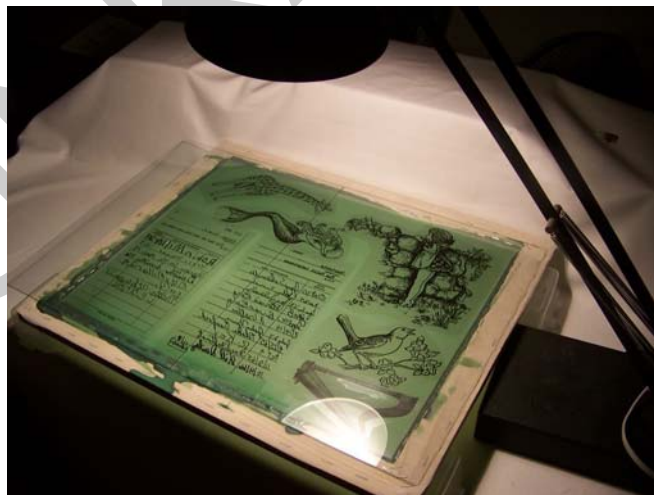
Pozitív hatást érünk el, ha a szitaszövetre zsíros anyaggal, pl. zsírkréttával felrajzoljuk a kívánt rajzot, majd a szövetet zselatinoldattal bevonjuk. A zselatinoldat a zsíros részekben nem tapad meg. Ezután a zsíros részeket benzinnel lemossuk, így ezeken a helyeken a szitaszövet újra nyitottá válik.

Negatív hatást érünk el, ha a rajzunkat eleve a zselatinoldattal rajzoljuk, vagy festjük meg.

2. Fotokémiai sablonkészítés

A fotokémiai sablonkészítésnél fényérzékeny emulziót használunk.

Pozitív nyomat készítéséhez az egész szita felületet bevonjuk az emulzióval. Mivel az emulzió a fény kék-ultraviola tartományára érzékeny, ezért sötét helyiségben szárítsuk. Fény hatására az emulzió vízben oldhatatlanná válik, becsapódik a szitaszövetbe. Az emulzióval bevont felületre egy rajzot helyezünk, amelyet fényáteresztő anyagra (pl. fólia, pausz, plexi, stb.) feketével, vagy retusáló-fedővörössel készítjük el. Megvilágítás közben biztosítjuk fóliánk szoros illeszkedését a szita felületére, illetve azt is, hogy el ne mozdulhasson. A fekete, fényre nem érzékeny felületek alatt az emulzió vízben oldható marad, erről a területről fogjuk a világítás után langyos vízzel eltávolítani. A festék tehát ezeket a részekben átpréselhető.

30. ábra. Fotokémiai eljárás. Levilágítás²⁸

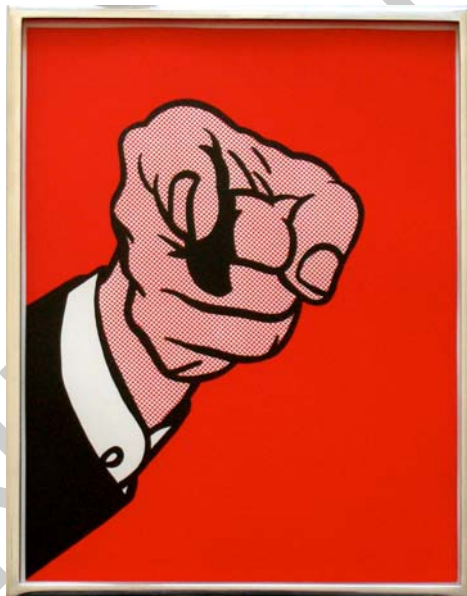
²⁸ http://i287.photobucket.com/albums/II131/MyGirlThursday/Screen%20Printing/100_4792.jpg (2010-08-30)

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

Másolósablonunkat nagyon sokféle egyedi technikával elkészíthetjük. Festhetünk, rajzolhatunk, frottázsolhatunk, használhatunk tust, temperát, zsírkrétát, ceruzát stb., vagy fotókartonból kivágott formát. A felületet szemcséssé is tehetjük, pl. festékszórót használunk; akrillak-szemcséket fújunk rá, vagy műanyag fóliánkra csiszolópapírt helyezünk, présgépen áttekerjük és erre rajzolunk. Így krétarajzhoz hasonló, tónusátmeneteket is érzékeltető nyomatot kapunk.

A szövetre, raszterpontokra bontott fotót is világíthatunk, amelyen aztán különböző módszerekkel dolgozunk. Így is kaphatunk árnyaltos képet.

A szitanyomatok raszterpontra bontását használja fel Roy Lichtenstein is felnagyított és ezzel valószínűtlenné tett, szabályos pontokra bontott szitanyomataival. Nála a teljesen szabályos raszterpontok nem állnak össze tónussá.

31. ábra. Roy Lichtenstein: Mutatóujj²⁹

KÖZVETETT SABLONKÉSZÍTÉS

A közvetett eljárásoknál a sablon a szitán kívül készül el egy olyan anyagból, amit a szövetre rögzítünk, így teszünk a festék számára zárttá területeket.

1. Kivágósablon

²⁹ <http://www.josephklevenefineartltd.com/NewSite/LichtensteinFingerPointing.jpg> (2010-08-30)

Kétrétegű speciális sablonanyag felső rétegéből éles szikével kivágjuk rajzunkat. A sablont a szövet alá helyezzük, majd ráoldjuk, vagy rávasaljuk a szita felületére a felső, kivágott réteget, amely így eltömíti a szövet réseit. Ezzel a módszerrel nagyobb felületeket, vastagabb, nem túl sűrű vonalakkal álló rajzokat nyomtathatunk.

2. Fotokémiai eljárás

A film exponálását nem a szitára, hanem egy zselatin alapú másolófilmre végzik, amelyen előhívás után felpuhul a rajzunkon kívüli terület. A felpuhult réteget hordozó filmet helyezzük a szitára. A sablon rászárad, ráragad a szövet felületére. Ezután a hordozófilm eltávolítható. Hasonlóan a közvetlen eljáráshoz, ez is alkalmas apróbb részleteket tartalmazó, vonalas nyomatok készítéséhez.

TANULÁSI RÁNYÍTÓ

1. feladat

Nézzon utána a nemesgrafika sokszorosító eljárásoknak az ajánlott szakirodalomban.

2. feladat

Látogasson el grafikai műhelyekbe, és tanulmányozza a különböző nyomtatások munkafolyamatait.

3. feladat

Interneten, vagy albumokból, kiállítási katalógusokból tájékozódjon a régi és a kortárs grafikusművészek tevékenységéről.

4. feladat

Készítsen vonal- és felületkísérleteket egyedi technika segítségével a különböző sokszorosítási eljárások lehetőségeit figyelembe véve.

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

5. feladat

Másoljon le egy szabadon választott technikával készített alkotást egyedi technikával.

6. feladat

Készítsen litográfiával parafrázist egy kiválasztott művész akvatintájáról.

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

MUNKANYAG

Megoldások

2. feladat

Grafikai műhelyek helyszínei:

Magyar Képzőművészeti Egyetem, Budapest

Óbudai Képzőművészeti Szakközépiskola, Budapest

Magyar Rézkarcoló és Litográfus Művészek Egyesületének Műhelye, Budapest

Nalors Grafikai Műhely, Vác

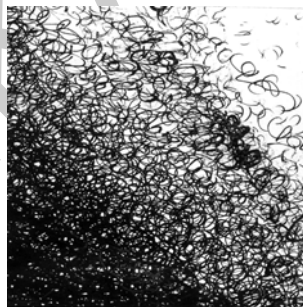
3. feladat

Dürer, Cranach, Holbein, Gustav Doré, Rembrandt, Goya, William Blake, Toulouse Lautrec, Picasso, Max Ernst, Max Pechstein, Kirchner, Hiroshige Utagawa, Matisse, Rauschenberg, Andy Warhol, Roy Lichtenstein, Barcsay Jenő, Kondor Béla, Bálint Endre, Korniss Dezső, Lengyel András, Kocsis Imre, Baranyai András, Kótai Tamás, Csontó Lajos, Kalmár István, Rácmolnár Sándor, Olajos György, Benes József, Madácsy István, stb.

Nemzetközi grafikai biennálék honlapjai: Krakói, Plzen, Ljubljana, Miskolc, Győr, stb.

4. feladat

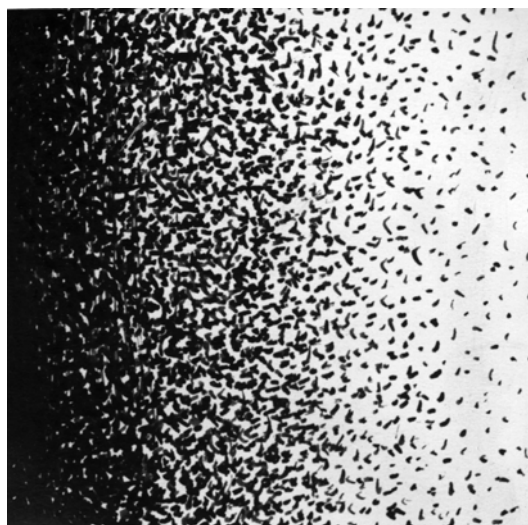
Az alábbi példák segítségével szolgálnak a megoldásokhoz.

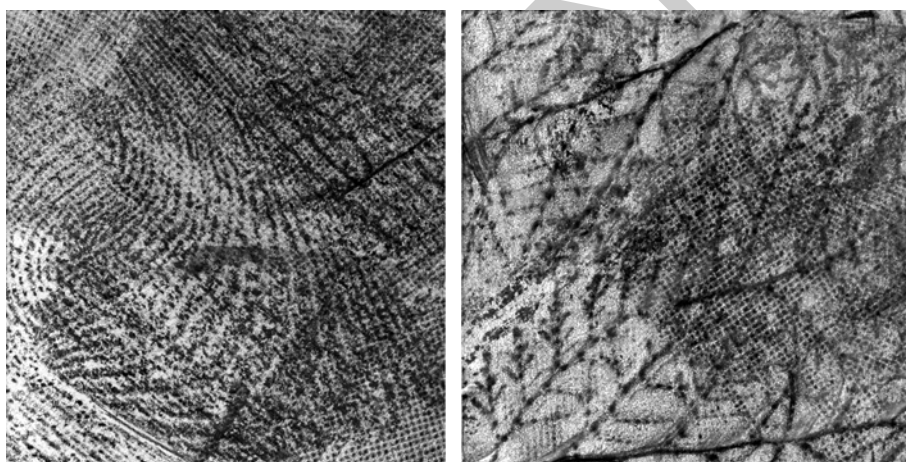
32. ábra³⁰

³⁰ Jaschik Álmos Művészeti Szakképző Iskola archívuma

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

33. ábra³¹

34. ábra³²

³¹ Jaschik Álmos Művészeti Szakképző Iskola archívuma

³² Jaschik Álmos Művészeti Szakképző Iskola archívuma

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ
ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK
JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ
KÉSZÍTÉSEKOR.

35. ábra³³

36. ábra³⁴

³³ Jaschik Álmos Művészeti Szakképző Iskola archívuma

³⁴ Jaschik Álmos Művészeti Szakképző Iskola archívuma

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

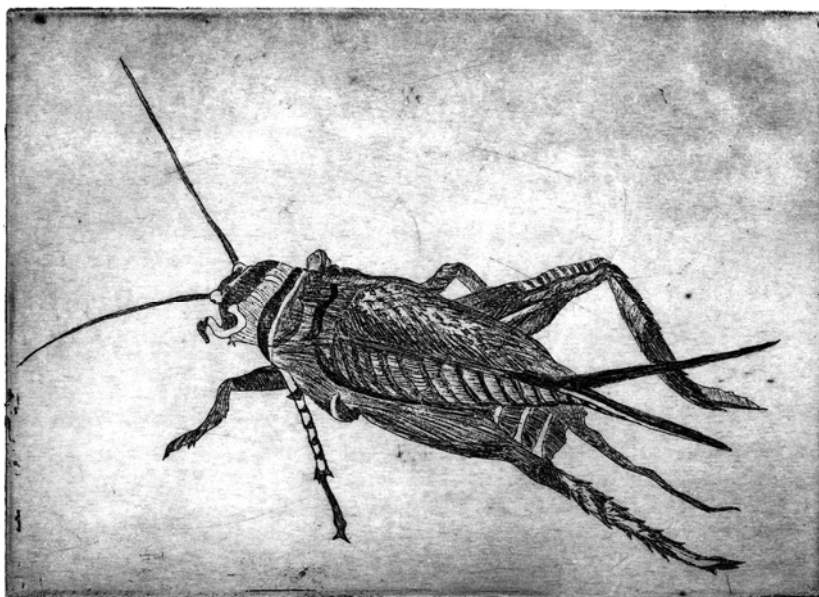
37. ábra³⁵

5. feladat

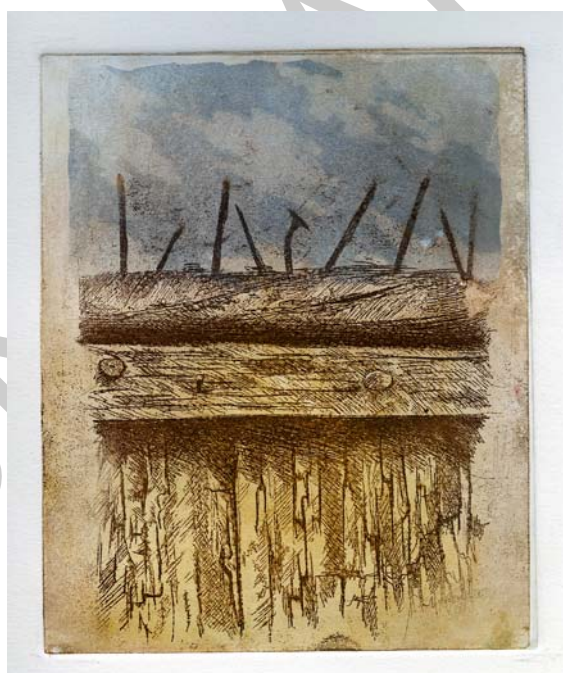
Az alábbi példák segítségével szolgálnak a technika kezeléséhez.

³⁵ Jaschik Álmos Művészeti Szakképző Iskola archívuma

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ
ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK
JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ
KÉSZÍTÉSEKOR.

38. ábra³⁶

39. ábra³⁷

6. feladat

³⁶ Jaschik Álmos Művészeti Szakképző Iskola archívuma

³⁷ Jaschik Álmos Művészeti Szakképző Iskola archívuma

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

40. ábra. Francisco Goya: Ha alszik az értelem, a képzelet szörnyeket szül (Caprichos sorozatból)³⁸

A képet vegyes technikával (foltokat és vonalakat alkalmazva), grafit, vagy szén anyaggal is meg lehet oldani. Parafrázisként a kép egyik eleme helyettesíthető valami mással (pl. a bagolyszerű szörnyek helyett lepkerajt rajzolhat, stb.)

³⁸ http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Goya-El_sueno_de_la_razón-large.jpg (2010-08-11)

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ
ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK
JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ
KÉSZÍTÉSEKOR.

ÖNELLENŐRZÓ FELADATOK

1. feladat

Készítsen illusztrációt egy regényhez, megjelenítve a környezetet és az egyik szereplőt!

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

2. feladat

Készítsen könyvborító tervet betűk felhasználásával, dombornyomás segítségével!

3. feladat

Készítsen vázlatot színes fametszethez–illusztrációhoz. Bontsa színekre vázlatát, majd kivitelezze a japán fametszetekhez hasonlóan, dúctörödékek segítségével. Használhat linólemezt is.

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

4. feladat

Készítsen egy fotóról hidegtű-másolatot! A tónusokat vonalhálózatok segítségével és a karcolás erejével hozza létre.

5. feladat

Készítsen illusztrációt egy beállított csendélet alapján borzolósos technikával.

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

6. feladat

Készítsen tussal szakillusztrációt szabadon választott témájú szakkönyvhöz, rézmetszet-technikához hasonló vonalhálózat segítségével.

MUNKANYAG

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

7. feladat

Készítsen illusztrációt rézkarcteknikával egy gyermekek számára készülő, állatokról szóló könyvhöz. Az állatokat ábrázolja mozgásban.

MUNKANYAG

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

8. feladat

Készítsen egy verseskötethez színes rézkarcteknikával illusztrációt.

9. feladat

Készítsen illusztrációt Csokonai Vitéz Mihály: Álom c. verséhez akvatinta eljárással.

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

10. feladat

Foltmaratással ábrázoljon rajzfilmhez hasonló modorban állatokat, akció vagy valamilyen tevékenység közben.

MUNKANYAG

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

11. feladat

Illusztráljon egy színdarabot kétszínű litográfiával. Használjon tus- és krétafelületet is.

12. feladat

Tervezzon lemezborítót, amelyhez szitanyomatot használva színvariációkat készít.

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Az alábbi példák segítségül szolgálnak a technika kezeléséhez.

41. ábra³⁹

³⁹ Jaschik Álmos Művészeti Szakképző Iskola archívuma

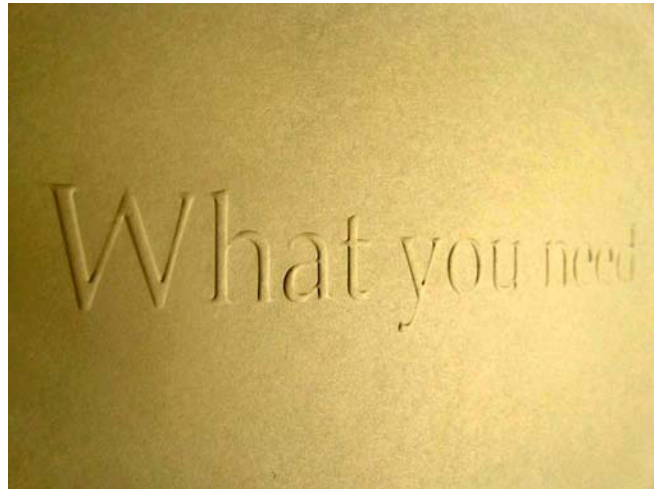
42. ábra⁴⁰

2. feladat

Az alábbi példa segítségével szolgál a technika kezeléséhez.

⁴⁰ Jaschik Álmos Művészeti Szakképző Iskola archívuma

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

43. ábra⁴¹

3. feladat

Az alábbi példa segítségével szolgál a technika kezeléséhez.

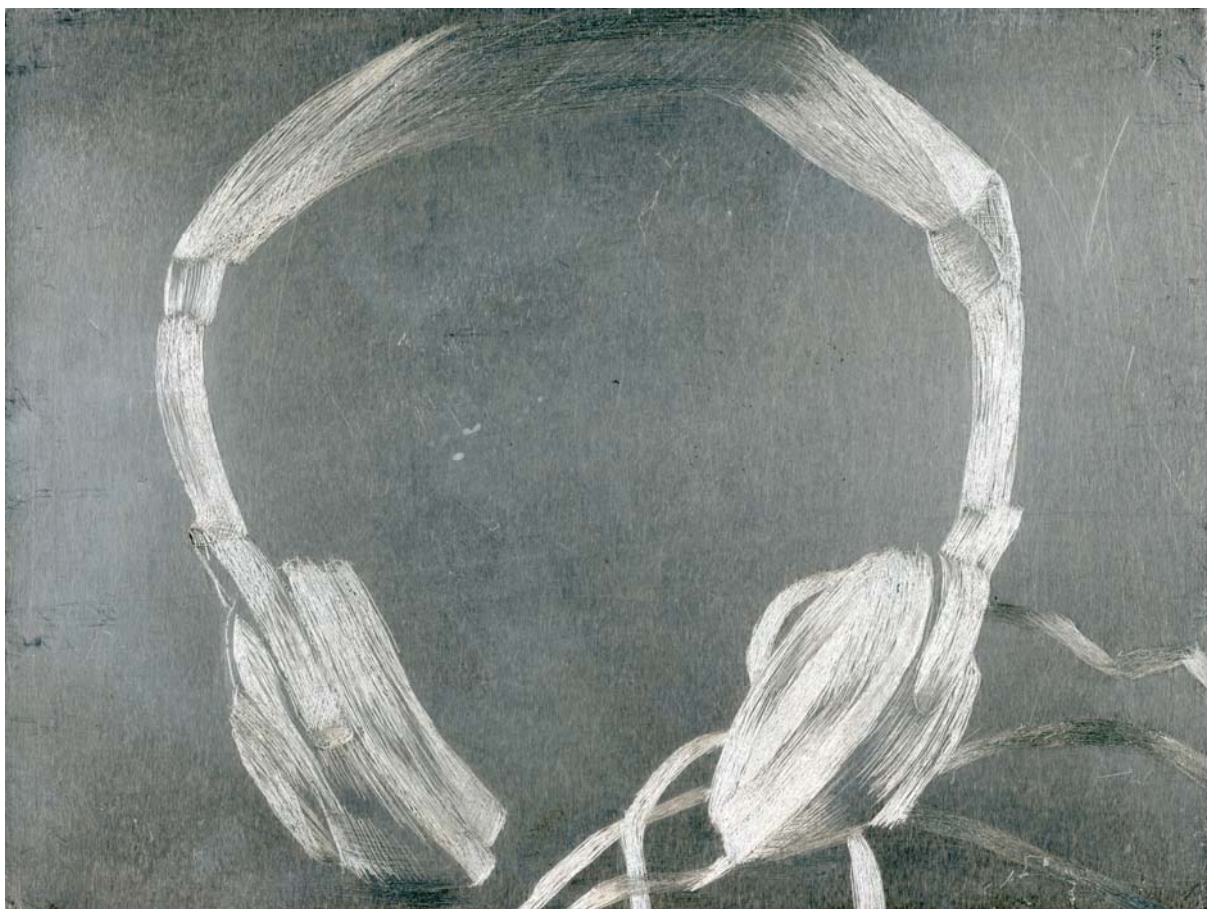
44. ábra⁴²

4. feladat

Az alábbi példák segítségével szolgálnak a technika kezeléséhez.

⁴¹ http://ny-image0.etsy.com/il_fullxfull.76124200.jpg (2010-08-22)

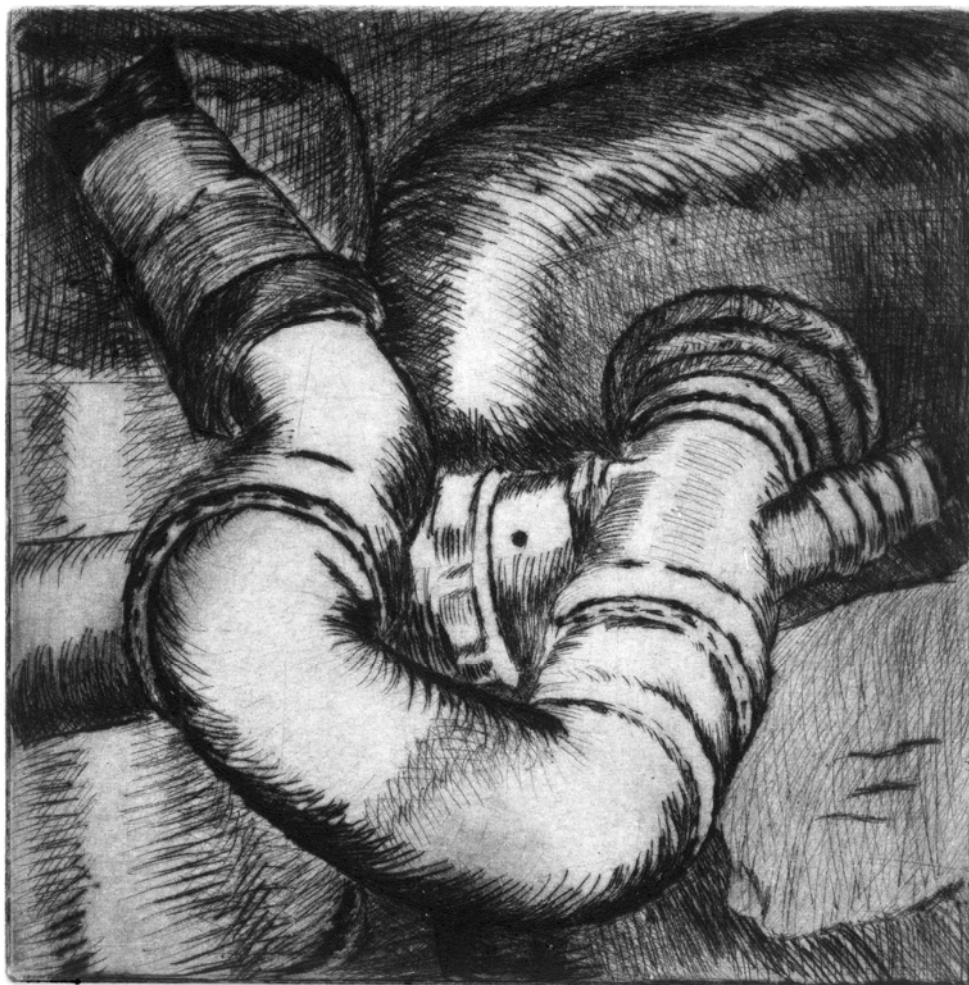
⁴² http://www.google.hu/imgres?imgurl=http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/36/Hiroshige_Man_on_horseback_crossing_a_bridge.jpg&imgrefurl=http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hiroshige_Man_on_horseback_crossing_a_bridge.jpg&usg=__qqrNqJlCjKZzMRI_40TY (2010-08-22)

45. ábra⁴³

⁴³ Jaschik Álmos Művészeti Szakképző Iskola archívuma

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

46. ábra⁴⁴

⁴⁴ Jaschik Álmos Művészeti Szakképző Iskola archívuma

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ
ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK
JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ
KÉSZÍTÉSEKOR.

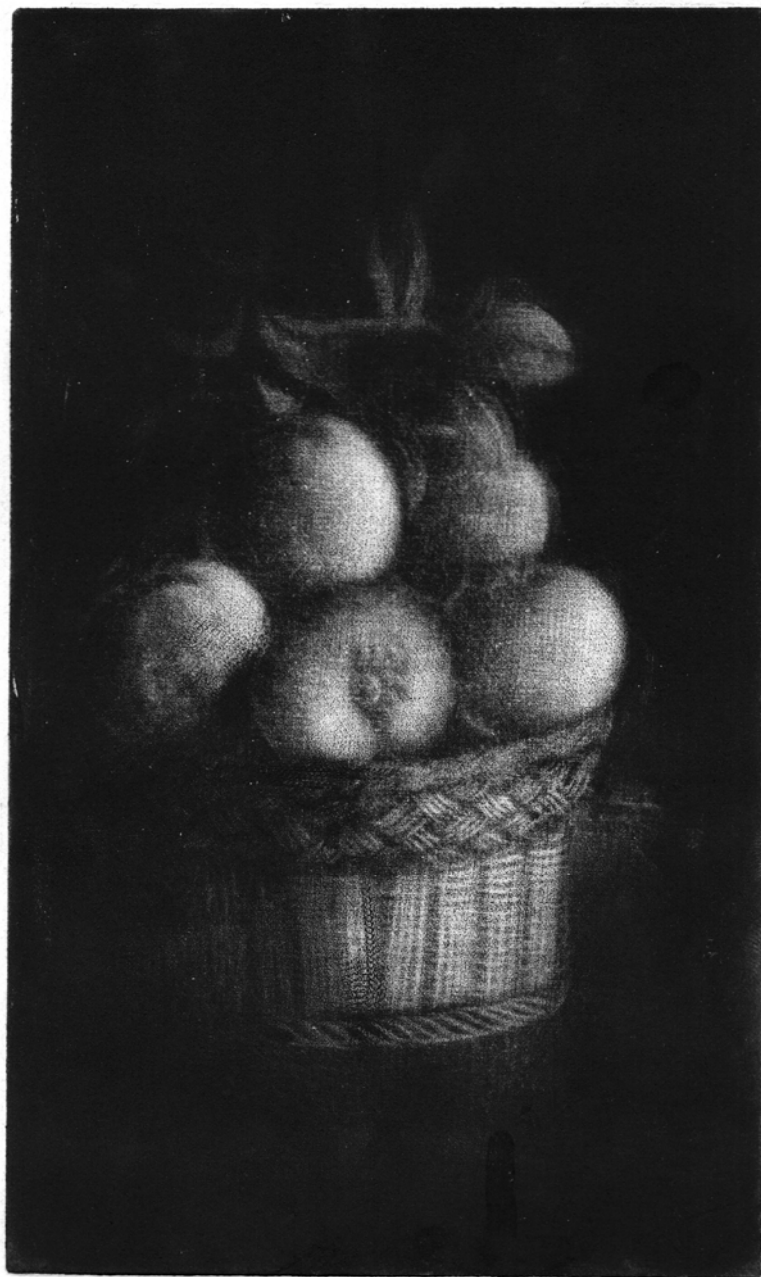
47. ábra⁴⁵

5. feladat

Az alábbi példa segítségével szolgál a technika kezeléséhez.

⁴⁵ Jaschik Álmos Művészeti Szakképző Iskola archívuma

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

48. ábra⁴⁶

6. feladat

Az alábbi példák segítségül szolgálnak a technika kezeléséhez.

⁴⁶ Jaschik Álmos Művészeti Szakképző Iskola archívuma

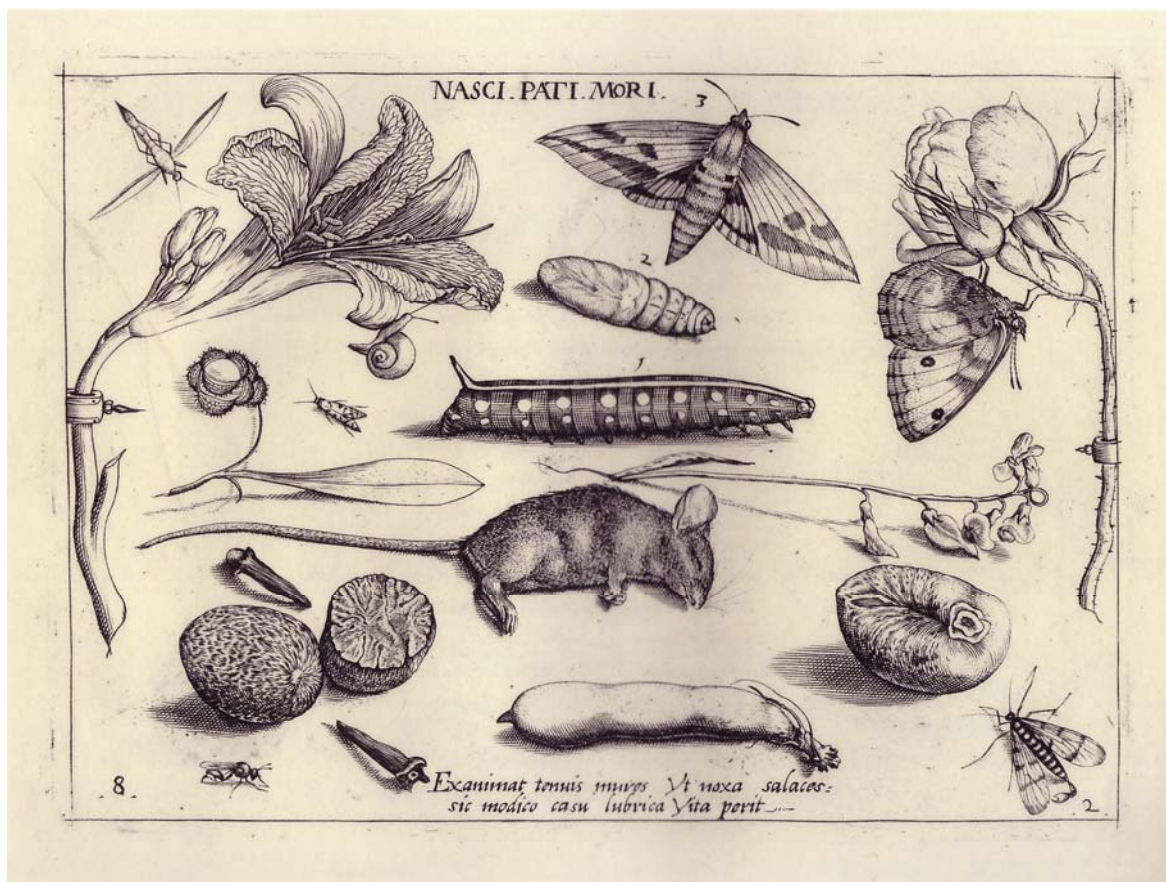
A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ
ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK
JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ
KÉSZÍTÉSEKOR.

49. ábra⁴⁷

⁴⁷ [http://ru.wikipedia.org/wiki/Файл:Russian_Empire_1745_\(Map_XIX_HQ\).jpg](http://ru.wikipedia.org/wiki/Файл:Russian_Empire_1745_(Map_XIX_HQ).jpg) (2010-08-24)

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

50. ábra⁴⁸

7. feladat

Az alábbi példa segítségül szolgál a technika kezeléséhez.

⁴⁸ <http://www.spamula.net/blog/archives/000367.html> (2010-08-24)

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ
ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK
JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ
KÉSZÍTÉSEKOR.

51. ábra⁴⁹

8. feladat

Az alábbi példa segítségül szolgál a technika kezeléséhez.

⁴⁹ Jaschik Álmos Művészeti Szakképző Iskola archívuma

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

52. ábra⁵⁰

9. feladat

Az alábbi példa segítségül szolgál a technika kezeléséhez.

⁵⁰ Jaschik Álmos Művészeti Szakképző Iskola archívuma

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ
ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK
JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ
KÉSZÍTÉSEKOR.

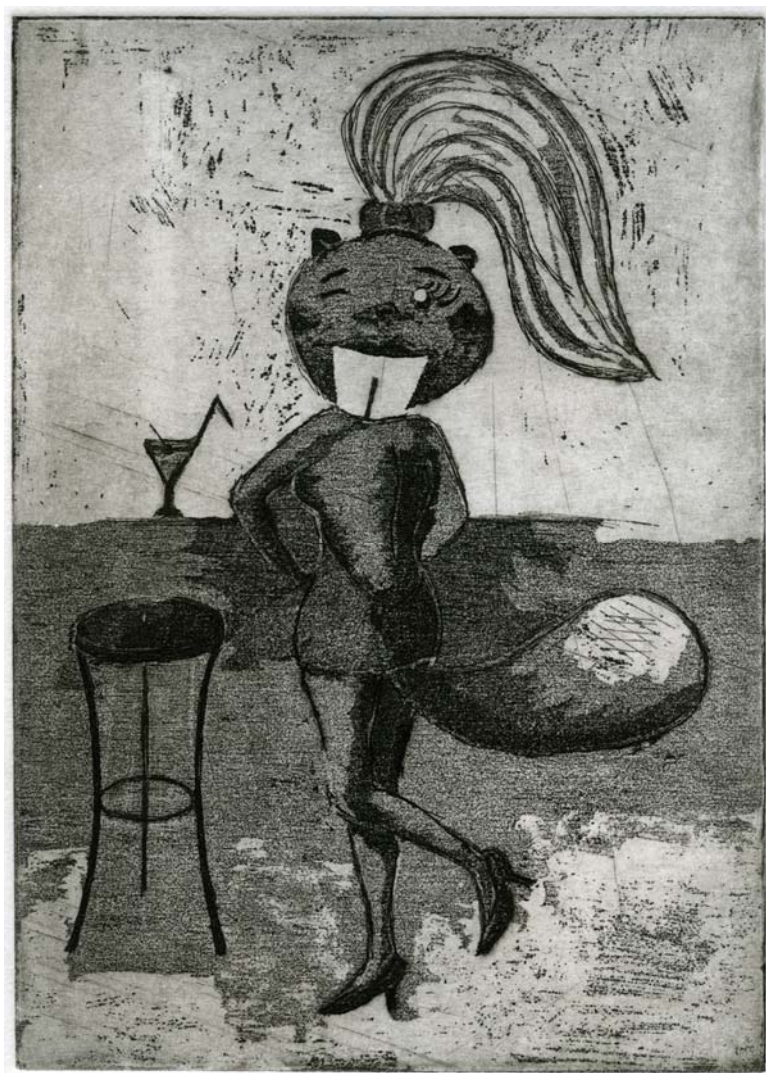
53. ábra⁵¹

10. feladat

Az alábbi példák segítségül szolgálnak a technika kezeléséhez.

⁵¹ Jaschik Álmos Művészeti Szakképző Iskola archívuma

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

54. ábra⁵²

⁵² Jaskich Álmos Művészeti Szakképző Iskola archívuma

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ
ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK
JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ
KÉSZÍTÉSEKOR.

55. ábra⁵³

11. feladat

Az alábbi példa segítségül szolgál a technika kezeléséhez.

⁵³ Jaschik Álmos Művészeti Szakképző Iskola archívuma

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

56. ábra⁵⁴

12. feladat

Az alábbi példa segítségül szolgál a technika kezeléséhez.

⁵⁴ Jaschik Álmos Művészeti Szakképző Iskola archívuma

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ
ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK
JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ
KÉSZÍTÉSEKOR.

57. ábra⁵⁵

⁵⁵<http://images2.fanpop.com/image/photos/11300000/Warhol-Inspired-the-beatles-11330961-1280-1024.jpg>
(2010-09-08)

A NEMESGRAFIKAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ ILLUSZTRÁLÁSBAN. SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOK. A NEMESGRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ ELJÁRÁSOKKAL KÉSZÜLT NYOMATOK JELLEGZETESSÉGEI, A KÜLÖNBÖZŐ TECHNIKÁK ELŐNYEI ÉS KORLÁTAI AZ ILLUSZTRÁCIÓ KÉSZÍTÉSEKOR.

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

Ales Krejca: *A művészi grafika technikái. A nyomtatott grafika eljárásainak és történetének kézikönyve*, Corvina Kiadó, 1986.

Sárközi Róbert: *Grafikai technikák. A fametszettől a szitanyomásig*, Tan-Grafix Kft., 1997.

Szenteczki Csaba: *A nyomtatott grafika története és technikái*, Műszaki Könyvkiadó, 2003.

AJÁNLOTT IRODALOM

Bogomolnij-Csebikin: *A rézkarc technikája*, 1985

Heribert Hutter: *A művészi rajz története és technikái*, Corvina Kiadó, 1968.

A képzőművészet iskolája I.-II. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, 1976.

Maurer Dóra: *Rézmetszet, rézkarc.* (Műhelytitkok sorozat), Corvina Kiadó, 1976.

Olgyai Viktor: *A grafikai technikák*, Athéneum, 1907.

Nyomdaipari enciklopédia, Főszerkesztő: Dr. Gara Miklós, Műszaki Könyvkiadó, 1979.

Kristian Sotriffer: *A fametszettől a kőrajzig*, Corvina Kiadó, 1968.

Szabados Árpád: *Metszés és nyomtatás.* 1976

Tóth Ervin: *A grafikai művészetek kis könyve*, Exodus, 1941.

A(z) 1031-06 modul 003-as szakmai tankönyvi tartalomeleme
felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
54 211 11 0000 00 00	Könyvműves
54 211 09 0010 54 02	Képgrafikus
54 211 09 0010 54 01	Alkalmazott grafikus

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:
28 óra

MUNKANYAG

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1–2008–0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210–1065, Fax: (1) 210–1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató